

УДК 330.322:330.341.1:340.134

DOI: 10.18524/2413-9998/2018.3(40).148452

Н. М. Столбуненко,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту та інновацій,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

Французький бульвар, 24/26, 65044, м. Одеса, Україна

e-mail: talya18@mail.ru

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В статті досліджуються деякі аспекти реалізації державних та регіональних програм в Україні, які уявляють собою найважливіші та найвагоміші інструменти сучасної держави, задля яких забезпечується сталий розвиток, поліпшення умов, набуття конкурентоспроможності та вихід на новий рівень.

Ключові слова: державна цільова програма, регіональна програма, сталий розвиток, конкурентоспроможність країни, інноваційно-інвестиційний розвиток, освітня програма.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Метою даної статті являється вивчення аспектів реалізації державних та регіональних програм в Україні, аналіз їх сутності та важливості для сучасної держави, для інноваційно-інвестиційного розвитку України та Одеської області, а також визначити, що державні та регіональні програми діють в усіх сферах, починаючи від забезпечення економічного розвитку, регулювання торгівлі та поліпшення освіти, закінчуючи зовнішньою діяльністю, керуванням ресурсами та розвитком науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Програми розвитку державних та регіональних програм досліджуються в працях таких вчених, як: В. Арапова, О. Носова, Ю. Уманців, С. Чернов, С. Гайдученко, А. Мельник, М. Новікова, А. Васіна, Д. Дудкіна.

В статті автор доводить, що державні та регіональні програми уявляють собою основу швидкого й інтенсивного зростання України та її регіонів, економіки та всіх сфер людської та державної діяльності на сучасному етапі. Без правильного впровадження таких програм розвиток українського суспільства та держави в цілому неможливий.

Постановка завдання. Метою статті являється виявлення недоліків програмно-цільових технологій, які перешкоджають реалізації про-

грамного методу. В якості таких виступають: відсутність системного підходу при розробці окремих програм, умовний характер програм, які націлені на фінансування поточних витрат, недосконала схема контролю та фінансування програм, відсутність методики оцінки ефективності програм при їх реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поліпшення добробуту суспільства України визнано однією із стратегічних цілей розвитку країни. Ця мета повинна знайти своє відображення у регулюючих діях державних і регіональних органів влади, зокрема у механізмах реалізації довгострокових програм соціально-економічного розвитку держави та регіону [1].

Державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням (Стаття 1 Закону України «Про державні цільові програми») [2].

Метою розроблення державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики на пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем (Стаття 2 Закону України «Про державні цільові програми») [2].

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки планування стає центральною ланкою управління на будь-яких рівнях. Узагальнивши дослідження закордонних та вітчизняних вчених стосовно теорії та практики регіонального управління, зроблено висновок про те, що програмно-цільові технології є ефективним інструментом розробки та реалізації різноманітних напрямів регіональної політики, а також досягнення цілей і завдань соціально-економічного розвитку території. Сутність програмно-цільового управління полягає у тому, що досягнення певних результатів і цілей здійснюється за допомогою цільових комплексних програм.

Але програмно-цільові технології мають деякі недоліки, а саме:

- відсутність системного підходу при розробці окремих програм;

- умовний характер програм, які націлені на фінансування поточних витрат;
- недосконала схема контролю та фінансування програм;
- відсутність комплексної методики оцінки ефективності програм при їх реалізації.

Визначені недоліки перешкоджають реалізації програмного методу як на рівні регіону, так і держави.

Програмний метод передбачає встановлення етапів, порядку і механізму управління процесом послідовного досягнення цілей, встановлених програмою. При цьому програму не слід розглядати лише як перелік окремих заходів, вона є системою взаємопов'язаних заходів [1].

Обов'язковими елементами регіональних програм є:

- аналіз соціально-економічного стану;
- основні напрями структурної перебудови;
- цільові установки у соціальній, економічній, природоохоронній сферах;
- визначення методів та етапів реалізації програм.

Розробка та реалізація комплексних програм розвитку регіонів потребує базового забезпечення: законодавчо-правового; професійно-кадрового; організаційно-структурного; інвестиційно-фінансового; інформаційно-нормативного; матеріально-технічного [3].

Істотну роль в управлінні програмами грають механізми фінансування, тобто процедури ухвалення рішень про розподіл фінансових ресурсів між напрямками, проектами і роботами, включеними в програму. Затверджені цільові програми реалізуються за рахунок коштів обласного бюджету, позабюджетних джерел, коштів місцевих бюджетів. Існуючі системи управління у регіонах не завжди забезпечують об'єктивний плановий розподіл ресурсів на реалізацію заходів програми. На державному рівні повністю вичерпані можливості повномасштабного фінансування програм.

У результаті мають місце систематичні зриви строків виконання програмних заходів, різке зниження ефективності програмно-цільового методу регулювання соціально-економічним розвитком. Структура програмних заходів не в повному обсязі відповідає пріоритетності цілей програми. У програмах відсутні кількісні показники ефективності регіонального розвитку. Це не дозволяє встановити динаміку показників соціально-економічного розвитку регіону [1].

Для досягнення поставлених цілей у програмі необхідно розробити заходи, оцінити можливі ресурси та строки реалізації.

Для підвищення ефективності і результативності цільових комплексних програм регіонального розвитку необхідно окрім державної підтримки фінансування програмних заходів реалізовувати й інші напрямки, які будуть сприяти скорішому соціально-економічному розвитку регіону:

1) Створення фонду впровадження ефективних інвестиційних проектів.

2) Створення інноваційної інфраструктури регіону (венчурні фонди). Основними стадіями розроблення та виконання державної цільової програми є (Стаття 5 Закону України «Про державні цільові програми») [2]:

1) ініціювання розроблення державної цільової програми, розроблення та громадське обговорення концепції програми;

2) схвалення концепції програми та прийняття рішення щодо розроблення проекту програми, визначення державного замовника та строків її розроблення.

3) розроблення проекту програми – визначення заходів і завдань, що пропонуються для включення до неї. Проект програми повинен мати такі розділи: паспорт програми; визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма; визначення мети програми; обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми; напрями діяльності та заходи програми; очікувані результати та ефективність програми; координація та контроль за ходом виконання програми;

4) стратегічна екологічна оцінка у випадках, визначених Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

5) державна експертиза проекту програми;

6) погодження та затвердження програми;

7) проведення конкурсного відбору виконавців заходів і завдань програми;

8) організація виконання заходів і завдань програми, здійснення контролю за їх виконанням;

9) підготовка та оцінка щорічних звітів про результати виконання програми, а в разі потреби – проміжних звітів;

10) підготовка та опублікування в офіційних друкованих виданнях заключного звіту про результати виконання програми.

Порядок розроблення та виконання державних цільових програм затверджується Кабінетом Міністрів України [2].

Таким чином, програмно-цільовий підхід – це сучасний і високоефективний метод управління розвитком як організації, так і регіоном. У сучасних ринкових умовах господарювання програмно-цільового управління дозволить вирішити поставлені завдання та досягти цілей і певних результатів. Впровадження програмно-цільового підходу вплине на оздоровлення державного управління, тому що дозволить вирішити першочергові соціально-економічні проблеми та створити нові ефективні адміністративно-управлінські структури [1].

Державна регіональна соціально-економічна політика України формується і реалізується таким чином, щоб забезпечити територіальну цілісність держави, створити вигідні умови функціонування регіональних господарських комплексів з метою активізації ролі територій у проведенні економічних реформ та вирішенні нагальних соціальних проблем [4, с. 57].

Основою розроблення державної програми є Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», згідно якого програма економічного і соціального розвитку України – це документ, в якому визначаються цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку, засоби та шляхи їх досягнення, формується взаємоузгоджена і комплексна система заходів органів законодавчої і виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне розв'язання проблем економічного і соціального розвитку, досягнення стабільного економічного зростання, а також характеризуються очікувані зміни в стані економіки та соціальної сфери.

Основною метою програми соціального і економічного розвитку в Україні є забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни на основі комплексного використання наявних ресурсів, нарощення виробничого потенціалу, залучення інвестицій в економіку, втілення антикризових заходів та створення сприятливих умов для проживання населення країни [5, с. 192].

Сучасна державна регіональна економічна політика України, як це визначено нормативними документами, ґрунтується на таких основних принципах:

- 1) визнання і дотримання загальнодержавних пріоритетів та забезпечення органічної єдності завдань щодо соціально-економічного розвитку країни та розвитку продуктивних сил регіону;
- 2) правове забезпечення економічної самостійності регіонів на основі розмежування повноважень між центральними і місцевими ор-

ганами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування й підвищення їх відповідальності щодо вирішення завдань життєзабезпечення і комплексного розвитку територій;

3) дотримання вимог екологічної безпеки при реформуванні структури господарських комплексів і розміщенні нових підприємств;

4) досягнення економічного і соціального ефекту за рахунок використання переваг територіального поділу праці, раціонального природокористування, розвитку міжрегіональних зв'язків [4, с. 58].

У Державній програмі відображаються: аналіз сучасного стану; цілі та завдання розвитку; макроекономічні показники та пропорції, яких бажано досягти; заходи, пов'язані з удосконаленням фінансово-грошової системи, банківської діяльності; основні напрями розвитку галузей економіки та її структурної перебудови; науково-технічна діяльність, соціальний розвиток, доходи населення та рівень життя, який має встановитися в результаті виконання наміченої програми; загальні риси кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків; заходи щодо поліпшення зовнішньоекономічної діяльності, реформування відносин власності відповідно до Конституції України; заходи щодо охорони навколишнього середовища; основні напрями розвитку регіонів; форми й засоби державного регулювання економіки [6].

Базою прогнозування соціально-економічного розвитку регіону є система кількісних показників, що ґрунтується на державних соціальних стандартах і нормативах забезпеченості населення. Основні фактори, що обумовлюють процес розробки прогнозів соціально-економічного розвитку регіону:

- соціально-демографічний стан;
- природно-кліматичні умови;
- національно-етнічні особливості території;
- рівень розвитку соціальної інфраструктури у міських та сільських поселеннях;
- потенційні можливості місцевих інвесторів;
- кількісні характеристики розвитку соціальної інфраструктури у розвинених країнах світу та у провідних областях України [7].

Державні регіональні програми соціально-економічного розвитку дають можливість найповніше узгодити територіальні та галузеві інтереси, створити реальні умови для зближення рівнів виробництва і споживання основних товарів широкого споживання в усіх регіонах [3].

Економічна складова державної регіональної політики передбачає:

- забезпечення економічної самодостатності областей через узго-

дження загальнодержавних інтересів та економічних пріоритетів з місцевими;

- раціональне розміщення продуктивних сил, реалізацію переваг територіального поділу праці;
- створення нової системи управління комунальним сектором економіки;
- стимулювання надходження фінансових ресурсів, приватних інвестицій у найдинамічніше області, здатні прискорити зростання національної економіки та сприяти реструктуризації власної економіки;
- сприяння формуванню оптимальної структури господарського комплексу, здатної забезпечити найефективніший регіональний розвиток;
- сприяння розвитку регіонального ринку та споживчого сектора регіону;
- створення різних типів спеціальних економічних зон як засобу стимулювання господарської діяльності в регіоні;
- контроль з боку держави за зміною суспільних потреб, за дотриманням загальноекономічних, соціальних пріоритетів, забезпеченням досягнень у сфері науково-технічного прогресу;
- активізацію розвитку депресивних регіонів.

Соціальний напрямок регіональної політики передбачає встановлення державного і громадського контролю над місцевими органами влади за виконанням ними соціальних програм, ефективним використанням фінансових ресурсів, забезпечення необхідних умов життєдіяльності населення, формування самодостатньої соціальної бази областей, зосередження виплат усіх видів соціальної допомоги у територіальних громадах за місцем проживання, а також реалізацію конституційних прав усіх громадян незалежно від місця їх проживання [7].

В Україні сьогодні діє програма соціально-економічного розвитку Карпатського регіону. Підготовлені програми соціально-економічного розвитку Полісся, Поділля, Причорноморського та Придніпровського регіонів, програма диференціації промислового виробництва, розвиток тваринництва, використання мінерально-сировинних ресурсів, оздоровлення екологічної ситуації в певному регіоні, розвиток меліорації земель тощо.

Схвалені Кабінетом Міністрів України заходи регіональних програм автоматично стають складовими державної програми економічного і соціального розвитку України [7].

16 лютого 2018 року на сесії Одеської міськради розглянуто і прийнято короткостроковий документ – Програму соціально-економічного та культурного розвитку м. Одеси на 2018 рік.

Наведені в Програмі пріоритетні напрямки діяльності, завдання та основні заходи відображають розвиток міста Одеси відповідно до актуалізованої Стратегії економічного та соціального розвитку до 2022 року.

Мета Програми – забезпечення комфортних умов проживання та сприяння всебічному розвитку міста завдяки концентрації зусиль на вирішенні ключових проблем, реалізації перспективних проєктів, що сприятиме економічному зростанню, посиленню інвестиційної активності, поліпшенню бізнес-клімату, підвищенню якості та доступності надання соціальних, медичних, житлово-комунальних та інших видів послуг, подальшому розвитку інфраструктури міста, удосконаленню та підвищенню ефективності безпеки життєдіяльності жителів.

Згідно з Програмою пріоритетні напрямки розвитку міста на 2018 рік об'єднані в 5 основних розділів: умови для соціально-економічного розвитку міста у 2018 році; розвиток реального сектору економіки; соціальна сфера; гуманітарна сфера; розвиток інфраструктури міста, безпеку життєдіяльності людини. Всього Програмою запланована реалізація: 133 завдань; 196 заходів; визначено досягнення: 202 очікуваних результатів; 207 індикаторів виконання [8].

В перелік діючих регіональних цільових та комплексних програм Одеської області входять наступні соціально-економічні програми:

- 1) Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2018 рік;
- 2) Обласна комплексна програма соціальної підтримки населення на 2018-2020 роки «Соціальний захист населення в Одеській області»;
- 3) Регіональна програма забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб та молоді з їх числа на 2016-2018 роки;
- 4) Програма розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2017-2020 роки;
- 5) Регіональна програма розвитку агропромислового комплексу Одеської області на 2014-2018 роки;
- 6) Програма розвитку туризму та курортів в Одеській області на 2017-2020 роки;
- 7) Обласна програма надання фінансової підтримки комунальним

підприємствам (установам, організаціям) спільної власності територіальних громад Одеської області, які забезпечують діяльність обласної ради та обласної державної адміністрації на 2017-2019 роки та інші [9].

Важливим аспектом економічного зростання України виступають Програми інноваційного та інвестиційного розвитку України та Одеської області. Всебічно вивірена інвестиційно-інноваційна стратегія, що базується на принципах використання національного потенціалу у сфері науки, техніки та виробництва, а також враховує сучасні міжнародні тенденції розвитку світового співтовариства, особливості сучасного етапу НТП, державні інтереси та вимоги національної безпеки, повинна стати основою швидкого інтенсивного зростання української економіки [5, с. 312].

Матеріальною основою інноваційних процесів є інвестиції. Активізація інвестиційної діяльності, зростання обсягів інвестицій з усіх можливих джерел та їх ефективне використання в інноваційній діяльності є передумовою сталого розвитку економіки України. В інвестиційній діяльності спостерігається недостатнє інвестування національного господарства, що не сприяє економічному зростанню, а це в свою чергу призводить до зниження інвестиційних можливостей держави і суб'єктів господарювання [7].

Програма інвестиційно-інноваційного розвитку передбачає концентрацію інвестиційних і науково-технічних ресурсів в Україні на основних цілях:

- загальної модернізації економіки;
- структурних змінах - зростанні частки високотехнологічних виробництв;
- підвищенні частки робочих місць із високим рівнем оплати праці [5, с. 62].

Також до цілей реалізації стратегії України у сфері науки, техніки, інновацій можна віднести наступні:

- 1) швидке економічне зростання і вирішення найважливіших проблем і завдань соціально-економічного розвитку держави на основі науково-технічних й інноваційних механізмів;
- 2) активізація участі України в процесі розвитку сучасного етапу НТП й використання його досягнень на практиці;
- 3) забезпечення національної безпеки України (науково-технічної, енергетичної, військової тощо);
- 4) трансформація структури національного господарства, зокрема, за рахунок підвищення ролі високотехнологічних і наукомістких галузей;

5) відновлення й реструктуризація існуючих галузей і виробництв і створення нових на основі сучасних досягнень науки й техніки;

6) збільшення частки високотехнологічних і наукомістких галузей і галузей, що виготовляють готову продукцію в структурі українського експорту;

7) підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної науки й технологій, вихід України на світовий ринок інтелектуальних продуктів, наукомістких товарів і послуг;

8) ефективний якісний і кількісний ріст національного науково-технічного потенціалу відповідно до вимог національної економіки й динаміки розвитку світового господарства;

9) підвищення ефективності й глибини залучення України в процес інтернаціоналізації світового господарства (у сфері науки, технологій і наукомісткого виробництва);

10) збільшення ролі регіонів України у виконанні загальнонаціональних завдань економічного й науково-технічного розвитку відповідно до їх потреб, потенціалу;

11) поліпшення якості життя населення України, ліквідація безробіття працездатного населення, збереження національних кадрів та припинення «витоку мізків» тощо.

Необхідна наступна наявність конкретних критеріїв за якими проекти зможуть потрапити до списку претендентів на підтримку:

- висока технологічність;
- створення нових робочих місць і розвиток саме вітчизняного виробництва;

- високий рівень готовності об'єктів інвестування;

- достатня частина приватного капіталу;

- імпортозаміщення;

- зменшення забруднення довкілля [5, с. 83].

Інвестиційно-інноваційну стратегію слід розуміти як довгострокову та розраховану на перспективу програму з формування інноваційних переваг, які являють собою відображення позитивних якісних змін в результаті будь-яких інвестиційних процесів.

Пріоритетним завданням інвестиційно-інноваційної стратегії України є підвищення конкурентоспроможності національної економіки і досягнення пріоритетів розвитку науки і техніки. Слід зазначити, що реалізація інвестиційно-інноваційної стратегії призведе не тільки до змін у динаміці інвестиційних та інноваційних процесів, а й до змін їхніх принципів, методів, механізмів реалізації, критеріїв прийняття управ-

лінських рішень. Сукупність змін, які з'являться у результаті реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії, створять нову якісну визначеність, для якої буде характерною розробка та впровадження нових засобів, методів та механізмів з якісно новими властивостями [7].

Для технологічного прориву України за цими стратегічно важливими напрямками в нашій країні є такі передумови, як матеріальні, інтелектуальні та виробничі ресурси, проте існує брак фінансових коштів підтримки цих проектів.

На сьогодні ж основним джерелом фінансування інновацій у промисловості України залишаються власні кошти підприємств. Їх питома вага дорівнює майже 70 % у загальному обсязі фінансування. Переважання власних коштів підприємств серед джерел фінансування інновацій спостерігається з причини недостатності та ускладненого залучення інших ресурсів (у силу несприятливого інвестиційного клімату, відсутності венчурного капіталу та ін.). Крім того, в Україні фінансування інноваційної діяльності підприємств характеризується і низьким використанням кредитних важелів його розширення. В той час, як інноваційні проекти є, як правило, довгостроковими та вимагають значних капіталовкладень на свою реалізацію, кредитні ресурси здебільшого надаються на короткий термін та під високі відсотки. Це зумовлює низьку частку кредитів у загальному обсязі фінансування проведення інноваційних робіт, яка не перевищує 12,5 % [5, с. 113].

Недостатність джерел фінансування за низького рівня платоспроможного попиту на інновації зумовлює і щорічне скорочення кількості наукових розробок. Кризові симптоми характерні і для кадрової складової інноваційного потенціалу України, що виявляється передусім у відтокові спеціалістів з науково-технічної сфери.

Зазначена тенденція знижує й ефективність зовнішньоекономічної діяльності в Україні, призводить до посилення імпортозалежності нашої держави від наукоємних товарів і науково-технічних послуг, локалізації в країні трудо- та ресурсомістких, а також екологонебезпечних виробництв...

Необхідним механізмом, що забезпечує інноваційні процеси інвестиційними ресурсами, є державна підтримка венчурного фінансування. Зарубіжний досвід господарювання показує, що в країнах з розвиненими ринковими відносинами венчурне підприємництво відіграє активну роль у задоволенні потреб основної маси населення в новій продукції, підвищенні науково-технічного рівня виробництва, створює конкурентне середовище в сфері науки і наукового обслуговування [7].

В Україні на даний момент діє програмна стратегія розвитку України у період до 2020 року (проект цієї Стратегії розроблено на виконання доручення Кабінету Міністрів України Міністерством економіки України).

В Одеській області зараз діє така програма інвестиційного-інноваційного розвитку: Програма залучення зовнішніх ресурсів та розвитку міжнародної діяльності Одеської області на 2018-2020 роки [10].

Крім цього 4–5 жовтня 2018 року в Одесі відбувся III Міжнародний інвестиційний бізнес-форум Odessa 5T Investment Promotion Forum, у якому взяли участь 780 гостей з 20 країн світу. Цього року серед гостей були представники Німеччини, США, Індонезії, Ізраїлю, Італії, Литви, Бельгії, Грузії, Туреччини, Франції та інших країн ЄС. Головна тема форуму: «Одеса. Україна. Світ – інновації і бачення майбутнього». На цьому бізнес-форумі підприємці та представники муніципалітету ознайомили гостей і учасників форуму з продукцією, послугами та проектами, які зроблено в Одесі [8].

Особливий аспект в світі вирішення соціально-економічних проблем мають Програми освіти України та Одеської області.

Міністерство освіти і науки України затверджує типові освітні програми, які спрямовані на реалізацію мети та завдань освітньої галузі. Заклади загальної середньої освіти можуть використовувати типові або інші освітні програми. Освітні програми, що розробляються на основі типових освітніх програм, не потребують окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. На основі освітньої програми заклад освіти складає та затверджує навчальний план, який конкретизує організацію освітнього процесу [11].

Ефективні державні програми освіти дуже важливі в Україні на сучасному етапі, бо саме ці програми сприяють навчанню дітей та молоді, які в подальшому будуть відігравати важливу роль в економіці та розвитку держави, будуть складати трудовий потенціал України, запроваджувати новітні технології та розробки тощо. Саме молодь є майбутнім сподіванням країни, тому кожна держава приділяє велику увагу саме освіті та освітнім програмам.

Першого вересня 2018 року стартувала програма «Нова українська школа». Близько 22 тисяч учителів, що брали перший клас з 1 вересня 2018 року, а також близько 19 тисяч учителів іноземної мови пройшли підвищення кваліфікації; майже мільярд гривень виділено на закупівлю сучасних парт, меблів, дидактичних матеріалів та комп'ютерного обладнання для НУШ. Створено та затверджено новий Держстандарт

початкової освіти, що вперше передбачає не «фарширування» дітей непотрібною інформацією, а розвиток компетентностей, що включає надання знань, навичок, умінь, а також цінностей дитині, на основі яких вона формуватиме своє становлення як особистість і громадянин.

Крім цього найближчим часом має бути завершена робота над підготовкою законопроекту «Про професійну освіту», а також затверджено великий інфраструктурний програмний проект з ЄС для модернізації наших закладів профосвіти [11].

В Україні зараз діє Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016-2020 роки. Метою Програми є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості [12].

У перелік діючих регіональних цільових та комплексних програм Одеської області ввійшли наступні програми освіти:

- 1) Комплексна програма «Освіта Одещини» на 2015-2018 роки;
- 2) Обласна цільова соціальна програма «Молодь Одещини» на 2018-2020 роки;
- 3) Обласна цільова комплексна програма національно – патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки [9].

Не менш важливого значення набувають Програми охорони здоров'я України та Одеської області.

Програми охорони здоров'я є одними з найважливіших сфер діяльності держави, бо здорова нація є запорукою свого продовження, розвитку, переходу на новий рівень життя та впливає на існування та діяльність держави в цілому.

Кабінет Міністрів затвердив проект Державного бюджету та передав його на розгляд у Парламент. Особливістю бюджету 2018 року Міністерства охорони здоров'я є те, що значне зростання видатків буде здійснюватися у тих сферах, де проходять реформи.

Видатки Державного бюджету на охорону здоров'я у 2018 р. загально складуть 86 млрд грн, що складає 9,1 % від державного бюджету та 2,6 % від ВВП, ці показники відображають стабільний ріст порівняно з 2017 роком згідно із загальним темпом економічного зростання в країні. Водночас бюджет-2018 буде орієнтований на проведення реформ [13].

Лікарі первинної медичної допомоги у 2018 році переходять на новий принцип оплати – за кожного реального пацієнта держава компенсуватиме справедливий тариф. Щоб забезпечити ці тарифи, видатки Державного бюджету на «первинку» зростуть на 36,9 % та становитимуть 13,28 млрд.

Урядова програма «Доступні ліки» буде розширена: вона покриватиме більшу кількість ліків за ширшим переліком медичних станів. Вона довела свою ефективність у 2017 році, тому її бюджет зріс на 42,9 % і в 2018 році становитиме 1 млрд грн.

Уперше в історії держава почне розвивати послуги з трансплантації у себе в країні. У майбутньому це дозволить людям із такими страшними захворюваннями як первинна легенева гіпертензія чи хронічна ниркова недостатність не шукати кошти на лікування за кордоном, а отримувати їх в Україні. Для старту цього надважливого напрямку Уряд виділив 112 млн грн.

Буде завершено формування базового рівня реперфузійної мережі. Людина, у якої стався інсульт чи інфаркт, повинна протягом двох годин бути доставлена до лікарні, в якій є сучасне агіографічне обладнання. 150 млн грн у бюджеті 2018 дозволять досягти цього стандарту в усіх регіонах. Розвинена мережа дозволить суттєво зменшити смертність від інсультів та інфарктів.

Додатковий 1 млрд грн буде спрямовано на розвиток сільської медицини.

Фінансування вторинної, третинної та екстреної медичної допомоги зросте на 10,8% та становитиме 53,9 млрд грн. Ліків та вакцин держава закупить через міжнародні організації на 5,95 млрд грн. Програма лікування громадян за кордоном буде профінансована на 389,9 млн грн. [13].

Головні задачі урядової програми охорони здоров'я на 2018 рік:

- 1) Комунальному закладу первинної допомоги:
  - реорганізуватися у некомерційне комунальне підприємство;
  - забезпечити комп'ютеризацію, обрати МІС та підключитися до електронної системи охорони здоров'я, отримати електронні цифрові підписи для закладу та лікарів;
  - привести матеріально-технічне забезпечення закладу у відповідність до Табелю технічного оснащення;
  - почати активне інформування та підписання з пацієнтами Деклараций про вибір лікаря первинної допомоги;
  - укласти договір з Національною службою здоров'я України.
- 2) Місцевій владі:
  - ухвалити рішення, необхідні для адміністративної та господарської автономії закладів охорони здоров'я. Статути новостворенних комунальних некомерційних підприємств мають дозволяти цим закладам самостійно вирішувати питання штатного розпису та розмірів заробіт-

них плат. Це дозволить підвищити заробітну плату медикам на первинній ланці після входження в реформу;

- комп'ютеризувати та обладнати медичні заклади, які є майном громади;

- на рівні місцевого бюджету запускати місцеві програми з охорони здоров'я для населення. Адже реформа створює в регіонах прошарок підприємств, яким можна дати конкретне замовлення, і його виконають [14].

У перелік діючих регіональних цільових та комплексних програм Одеської області ввійшли наступні програми охорони здоров'я:

- 1) Обласна цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2016-2018 роки;

- 2) Обласна цільова програма «Доступна медицина на 2018-2020 роки»;

- 3) Обласна цільова програма «Здоров'я» на 2014-2018 роки [9].

Таким чином, в ході проведеного аналізу можна зробити висновок, що державні та регіональні програми відіграють велику роль у поліпшенні добробуту та розвитку суспільства України та держави в цілому, що і є їх визначною стратегічною метою.

Висновки та пропозиції. Вирішення задач, сформованих в основних напрямках державних та регіональних програм дасть можливість зрозуміти сутність механізму управління та регулювання процесами суспільної діяльності в країні, а також зрозуміти, яким чином вони сприяють розвитку країни та її регіонів.

Список використаної літератури

1. Шкуренко О. В. Фінансові аспекти вдосконалення реалізації регіональних програм / О. В. Шкуренко // Матеріали VI Міжнародної наукової конференції «Наука в інформаційному просторі». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/20100916/ek_shkurenko.htm (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
2. Про державні цільові програми: Закон України від 18.03.2004 № 1621-IV/ Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 25. – С. 352.
3. Державні регіональні прогнози та програми. Бібліотека економіста 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/72/5289.html> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
4. Арапова В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навч. посібник / В. Арапова. – Вінниця : ПП «Вид-во «Тезис». – 2015. – 160 с.
5. Носова О. В. Національна економіка. Навч. посіб / за заг. ред.

- Носовой О. В. – Київ : Центр учбової літератури. – 2013. – 512 с.
6. Розробка програм економічного і соціального розвитку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://buklib.net/books/24623/> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  7. Умінців Ю. М. Механізм економічної політики / Ю. М. Уманців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/1584072033496/ekonomika/mehanizm_ekonomichnoyi_politiki (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  8. Офіційний сайт міста Одеси. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://omr.gov.ua/ua/news/103908/> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  9. Перелік діючих регіональних цільових та комплексних програм Одеської області (станом на 01.10.2018). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/Perelik_program_01-10-18.pdf (дата 01.10.2018). – Назва з екрану.
  10. Проект «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  11. Сайт Міністерства освіти України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  12. Інтернет джерело «Законодавство України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  13. Урядовий портал – єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250279310> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.
  14. Медичні реформи та програми: плани на 2018 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.medcv.gov.ua/archives/11066> (дата 11.09.2018). – Назва з екрану.

Стаття надійшла 10.10.2018 р.

Н. Н. Столбуненко,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджмента і інновацій,

Одеський національний університет імені Й. Й. Мечникова,

Французький бульвар, 24/26, 65044, г. Одеса, Україна

e-mail: talya18@mail.ru

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ ПРОГРАММ В УКРАИНЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

В статье исследуются некоторые аспекты реализации государственных и региональных программ в Украине, которые представляют собой наиболее важные и весомые инструменты современного государства, благодаря которым

обеспечивается стабильное развитие, улучшаются условия, формируется конкурентоспособность и выход на новый уровень.

Ключевые слова: государственная целевая программа, региональная программа, стабильное развитие, конкурентоспособность страны, инновационно-инвестиционное развитие, программа по образованию.

N. M. Stolbunenko,

candidate of Economics Sciences, docent,

associate professor

of Department of management and innovation

of Odessa I. I. Mechnykov National University,

24/26 Frantsuzskiy Boulevard, 65044, Odessa, Ukraine

e-mail: talya18@mail.ru

SOME ASPECTS OF THE REALIZATION OF THE STATE AND REGIONAL PROGRAMS IN UKRAINE AT THE PRESENT STAGE

The article examines some aspects of the implementation of state and regional programs in Ukraine, which are the most important and powerful tools of the modern state, thanks to which stable development is ensured, conditions are improved, competitiveness is formed and a new level is reached.

Key words: state target program, regional program, stable development, competitiveness of the country, innovation and investment development, education program.

References

1. Shkurenko, O. V. Finansovi aspekty vdoskonalennia realizatsii rehionalnykh prohram [Financial aspects of improvement of regional programs' realization]. *Materialy VI Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii "Nauka v informatsiinomu prostori"*. – *Materials of 6th International scientific conference "Science in the informational area"*. Retrieved from http://www.confcontact.com/20100916/ek_shkurenko.htm [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Pro derzhavni tsilovi prohramy : vid 18.03.2004 № 1621-IV [Law of Ukraine On the state target programs from 18.03.2004 № 1621-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. – *Statements of Verkhovna Rada of Ukraine*, 25, p. 352. [in Ukrainian].
3. Derzhavni rehionalni prohnozy ta prohramy. Biblioteka ekonomista 2018 [State regional forecast and programs. Library of the economist 2018]. Retrieved from <http://library.if.ua/book/72/5289.html> [in Ukrainian].
4. Arapova, V. (2015). Rozmishchennia produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika. Navch. posibnyk [Placement of productive forces and regional economy. Manual]. Vinnytsia : PP "Vyd-vo "Tezys". [in Ukrainian].
5. Nosova, O. V. (2013). Natsionalna ekonomika. Navch. posibnyk [National economy. Manual]. Kyiv : Tsentri uchbovoi literatury. [in Ukrainian].

6. Rozrobka prohram ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy [Development of the programs of Ukrainian economic and social development]. Retrieved from <https://buklib.net/books/24623/> [in Ukrainian].
7. Umintsiv, Yu. M. Mekhanizm ekonomichnoi polityky [Gears of economic policy]. Retrieved from https://pidruchniki.com/1584072033496/ekonomika/mehanizm_ekonomichnoyi_politiki [in Ukrainian].
8. Ofitsiinyi sait mista Odesy [Official web-site of Odessa]. Retrieved from <http://omr.gov.ua/ua/news/103908/> [in Ukrainian].
9. Perelik diiuchykh rehionalnykh tsilovykh ta kompleksnykh prohram Odeskoi oblasti (stanom na 01.10.2018) [List of current regional target and complex programs of Odessa region]. Retrieved from http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/Perelik_program_01-10-18.pdf [in Ukrainian].
10. Proekt “Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky” [Project of Strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020]. Retrieved from <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf> [in Ukrainian].
11. Sait Ministerstva osvity Ukrainy [Official web-site of Ministry of Education of Ukraine]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi> [in Ukrainian].
12. Internet dzerelo “Zakonodavstvo Ukrainy” [Internet source “Ukrainian legislation”]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF> [in Ukrainian].
13. Uriadovyi portal – yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady [Governmental portal – single web-portal of executive body]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250279310> [in Ukrainian].
14. Medychni reformy ta prohramy: plany na 2018 rik [Medical reforms and programs: plans for 2018]. Retrieved from <http://www.medcv.gov.ua/archives/11066> [in Ukrainian].